

År 2021

Tidskrift för

Holms hembygdsförening

Holms hembygdsförening bildades 1983. Föreningen vill med sitt arbete bidra till att hålla bygden och dess historia levande genom

att dokumentera och hålla berättelser och bilder levande om bygden och människorna

att arbeta för att bevara, underhålla och göra platser och minnesmärken tillgängliga för besökare

att skapa tillfällen till möten för att förstärka människors känsla av samhörighet och väcka intresse för bygden, dess historia och framtid

ÅRSSKRIFT 2021

Årgång 35

Innehåll

- 4 Balansräkning
 - 5 Verksamhetsberättelse
 - 6 Aktuellt i föreningen
 - 7 Minnen från Holm 1908-1916
 - 11 Holms sista barnmorska - Frida Näslund-Modén
 - 13 Vad våra byggnader kan berätta
 - 16 Emigranter från Holm till Nordamerika 1868-1923
 - 20 Folkmängden i Holm 2010-2020
-

Vi tar gärna emot förslag på innehåll i kommande årsskrifter.

Kontaktpersoner: Lars Erik Wikholm 073-0316777, Göran Loviken 0691-51042

Byombud:

Birgitta Johansson, Gunnel Eriksson

Birgitta Selander

Kenneth Öberg

Lars Erik Wikholm

Stig Lindgren

Göran Loviken

Anundgård, Västbyn, Östbyn

Österström, Hällingen, Sjöändan

Lill-Hullsjön, Hissjön, Östanbäck, Sunnansjö

Vike, Nortjärn, Drevberget

Loviken, Sandnäset

Fagerviksbyn, Gimåfors, Djupröra

Medlemsavgiften är **100 kronor för första familjemedlemmen och 50 kronor för övriga.**

Avgiften kan sättas in på **bankgiro 360-4998** eller **swish 1233615887**. Du kan också betala direkt till någon av föreningens byombud. Ange namn och adress om du betalar via bankgiro.

Besök gärna vår hemsida www.hembygd.se/holm. E-post: hembygdholm@gmail.com

Balansräkning

Holms Hembygdsförening 200101-201231

Ingående balanskonto

Kontant i kassa	2 440,40
Innestående bankkonto	235 310,35
	237 750,75

Inkomster

Medlemsavgifter	17 200,00
Erh.bidrag	11 100,00
Övriga intäkter	1 010,00
Storstensjöbodarna	1 352,00
Boken om Holm	3 057,00
	33 719,00

Totalt: 271 469,75

Utgifter

Möteskostnader	1 701,00
Stugan	17 134,00
Porto & resekostnader	3 697,50
Inköp	199,00
Övriga omkostnader	16 060,00
	38 791,50

Utgående balanskonto

Kontant i kassa	10,40
Innestående bankkonto	232 667,85
	232 678,25

Totalt: 271 469,75

Årets resultat -5 072,50

2021-01-10

Gertrud Festin, Kassör

Gertrud Festin

Holms hembygdsförenings verksamhetsberättelse för 2020.

Styrelse	Ledamöter	Suppleanter
Ordförande	Lars Erik Wikholm	Britt-Marie Lindahl
Vice ordf.	Göran Loviken	Birgitta Selander
Sekreterare	Sonia Filipsson	
Kassör	Gertrud Festin	
Ledamöter	Anders Norling, Gunnel Eriksson Birgitta Johansson, Stig Lindgren Karin Hultman	

Föreningen har 205 betalande medlemmar. Under året har föreningen hållit fyra styrelsesammanträden inklusive årsmötet och konstituerande styrelsemöte. Föreningens årsmöte avhandlades den 12 mars i Hembygdsstugan. Kaffe med smörgåstårter serverades.

Årets verksamhet har i hög grad påverkats av coronapandemin. Färre styrelsemöten har hållits och den traditionella hembygdsdagen ställdes in. Även den sedvanliga fritidsgudstjänsten vid hembygdsstugan ställdes in.

I övrigt har verksamheten vid Stensjöbodarna pågått i stort sett oförändrat. Båda eldhusen har hållits öppna för besökare. Båda fåbodvallarna har slagits och buskröjts och stugorna har skurats, rengjorts och utrustats med bl.a. handsprit för att kunna ta emot besökare. En grupp besökare på cirka tjugo personer hyrde samtliga stugor och använde eldhusen för en 40-årsfest i början av juli. De var mycket nöjda med vistelsen och sade sig gärna återkomma.

Norra gavelväggen på Hembygdsstugans uthuslänga brandskadades under sommaren till följd av en gräsbrand. Då skadekostnaderna inte bedömdes överstiga brandförsäkringens självrisk beslöts att skadorna skulle åtgärdas genom eget arbete, vilket har genomförts.

Byaombud och styrelseledamöter svarade för utdelning av cirka 260 årsskrifter i samtliga byar från Lillhullsjön i ost till Gimåfors med Fagerviksbyn och Djupröra i väster. Samtidigt med utdelningen av årsskriften togs medlemsavgiften upp alternativt delades inbetalningskort ut med hänsyn till pandemi och smittorisk.

Anundgård 2021 03 11

Styrelsen

Bästa läsare!

Under det år som gått har mycket av föreningens arbete fått gå på sparlåga. Samtidigt har vi märkt ett ökat intresse för frågor som rör bygden och dess historia. Fler än vanligt har hört av sig med frågor om släktingar, bilder och berättelser från vår bygd. Det visar att det, särskilt i kristider, finns ett behov att stärka banden både till sin egen historia och till bygden.

Alla aktiviteter vi hade planerat att genomföra under året fick ställas in på grund av pandemin. Bland annat hade vi tänkt att under hösten ha en uppföljning av fågelkvällen med Peter Berglund. Fågelintresset verkar hålla i sig. Många har hört av sig till Peter och Christin med rapporter om iakttagelser av fåglar och andra händelser i naturen. Vi tror att det finns all anledning att bygga vidare på detta gemensamma intresse för fåglar och vår natur. Så någon form av uppföljning kommer det att bli.

Ett par veckor innan årsskiftet meddelade SCA via epost till föreningen att markområdet utefter ån mellan Lill-Otern och Holmsjön hade sålts till ägaren av Österströms Konferens samt att de delar som sparades vid rivningen av Fagervikssågen enligt köparens önskemål hade forslats bort. Förhoppningsvis kan området även med ny ägare fortsätta att vara det viktiga friluftsmuseum över en gången tid som det varit hittills.

I den här skriften finns som vanligt en blandning av artiklar om vår bygd och dess historia. Den längsta artikeln är skriven av Gunnar Colliander, som var komminister i Holm 1908-1916. Det är hans dotterdotter som på ett förtjänstfullt låtit oss få ta del av hans berättelser. I kommande årsskrifter kommer vi att presentera fler av hans fina berättelser om sin tid i Holm.

Barnmorskan Frida Näslund var Holms sista barnmorska. Hon tjänstgjorde här under hela sin yrkesverksamma tid. Kanske finns det fortfarande holmbor som minns henne och som kan fylla på berättelsen.

Sammanställningen över emigranter säger också mycket om levnadsvillkoren för en starkt växande befolkning i Holm under andra halvan av 1800-talet. Även här vill vi gärna ta del av berättelser som ni kan ha om någon eller några av emigranterna. Det kanske finns sparade brev och foton som kan berätta om vilka dom var och vad som sedan hände i Amerika.

För Holms hembygdsförening

Lars Erik Wikholm
Ordförande

Minnen från Holm 1908- 1916

Komminister Gunnar Colliander

Hela familjen i Holm, sommaren 1915, Mormor Signe och morfar Gunnar med barnen fr.v. Babban (Barbro), mamma (Lillan), Bengt, Mimmi (Ingrid) och Bitta (Britta)

Urklipp från epostmeddelande till Holms hembygdsförening:

Min morfar, Gunnar Colliander, var komminister i Holm under åren 1908-16. Jag har hittat kopior på minnen som han har skrivit från sin tid i Holm. Jag har skrivit ren dem för att de skall vara lättare att läsa, egentligen för mina barn, men jag tror det kan vara roligt också för er att läsa om honom, bygden och människor han träffade. Morfar, och hela familjen trivdes mycket bra i Holm. De äldsta barnen längtade alltid tillbaka. Morfar var den första som hade motorbåt i Holmsjön, och fick ibland vara båtambulans. Han var motorintresserad och kallades för motordoktorn. Han var också intresserad av väg- och brobyggen i trakten.

Mormor och morfar var båda från Skåne, men han var äventyrslysten och valde att prästvigas i Sveriges nordligaste stift. Han hade sin första tjänst i Tornedalen som 23-åring och stannade där i sju år innan familjen flyttade till Holm.

*Med vänlig hälsning
Karin Jaensson*

Följande berättelse är den första av flera berättelser som Gunnar Colliander skrivit om sin tid i Holm. Den handlar om hans resa till Holm för att provpredika inför valet till tjänsten som komminister i församlingen. I kommande årsskrifter kommer vi att redovisa fler av hans berättelser, som handlar om händelser i bygden och om människor han mötte. Holms hembygdsförening riktar ett varmt tack till Karin Jaenssen för att hon låtit oss ta del av hennes morfars rika berättelser från hans tid i Holm.

Lars Erik Wikholm

PROVRESA

Komministerbefattningen i Holms församling i Indalslidens pastorat i Medelpad var ledigförklarad och jag beslöt att på vinst och förlust söka tjänsten. Jag uppsattes på tredje förslagsrummet. Provdagen utsattes, och för mig blev det domsöndagen den 29 november, vill jag minnas. Det blev en lång och rätt besvärlig provresa, som jag nu ska berätta lite om. Först en liten orientering om resvägen. Från Övertorneå skulle starten ske. Därifrån gick färden genom Överkalix till Morjärvs järnvägsstation, 8, 5 mil. Sedan järnväg till Boden och så vidare söderut till Bispgården i Jämtland (nära 2 dygns järnvägsresa). På Bispgårdens turisthotell övernattade jag, varpå jag med gästgivareskjuts fortsatte till Holm över Boda - Sillre - Liden, ungefär sex mil.

Resan börjar i gott slädföre

Nu vill jag berätta några episoder från denna resa, som ett par gånger var lite äventyrlig. Som jag nämnde i början företogs resan i slutet av november. Det var år 1907. Gott slädföre var det, men de sista dagarna hade det töat starkt. Jag hade gjort upp med min vän Kalle Hetta från Haapakylä, att han skulle ansvara för resan till Morjärvs järnvägsstation. Kalle Hetta var en ung, ganska förmögen bonde. Han hade en synnerligen förnämlig landsväghäst, Vera, som jag då och då brukade använda för mina resor, antingen ridande eller körande. Den var nämligen ordentligt inriden; Kalle Hetta hade fullgjort sin värnplikt vid Norrlands artilleri i Östersund och hade anskaffat fullständig och prima ridutrustning, sadel och remtyg till Vera. Denna gång skulle vi emellertid åka släde, den härliga norrbottensrissslan, där man ligger så skönt mil efter mil, vaken eller sovande.

De första fyra milen från Övertorneå till Nybyn i Överkalix socken vid den stora och strida Kalixälven gick snabbt och utan äventyr. Det är en gruvligt ödslig väg genom granskogarna mellan Torneälvens och Kalixälvens ådalar. Bara skog mil efter mil. Jag kan inte erinra mig mer än två små bebyggelser på hela sträckan, nämligen Hirvijärvi och Rautajärvi. Den trafikerades ytterst ringa, kanske ett par resande i veckan. För mig var sträckan Övertorneå - Hirvijärvi mycket välbekant, enär jag en gång i månaden brukade hålla gudstjänst i Hirvijärvi by.

Töväder ställer till problem

Så kom vi till Nybyn (Nibin sa´ Kalixborna). Där var ett färjeställe att användas när älven gick öppen. Nu var den emellertid isbelagd; men det såg betänkligt ut. På grund av det starka tövädret de sista dagarna strömmade vattnet decimeterdjupt över isen. Vi vände om till färjegubbarna, och frågade vad de tänkte om att köra över isen.

De ruskade på huvudena och svarade kort och bestämt: Ingen har under det sista dygnet vågat försöka ta sig över. Ni får göra det på eget ansvar, men vi skulle råda er att vänta här ett dygn, så kanske isen bryter upp, så vi kan ta färjan. Ja, otäckt såg det ut, men å andra sidan kunde jag omöjligt vänta, ty då hade jag ohjälpligt kommit för sent till provpredikan. Jag såg frågande på Kalle Hetta och han såg på Vera, och sen sa han till mig: Vågar pastorn, så nog vågar jag och Vera! Tack, Kalle, sade jag, och så satte vi iväg, båda stående i släden för att inte bli alldeles genomvåta. I mitten av älven var vattnet säkert några decimeter djupt. I skarpt trav gick det och efter några spännande minuter var vi lyckligen över farligheten. Vera fick en extra klapp och gnäggade muntert.

Isen på Kalixälven hade brutit upp

Nu är vattenförhållandena mycket tillkrånglade i Överkalix. Kalixälven mottar nämligen här en stor biflod, Ängesån, och båda, men i synnerhet Kalixälven, gör flera skarpa krökar, vilket gör att en resande från Övertorneå till Morjärv måste passera älven inte mindre än tre gånger, och ingen bro fanns (1907). Nu hade Kalle Hetta och jag lyckligen kommit över en gång. Nästa övergångsställe låg en halvmil längre ned. När vi kom dit – hade isen brutit upp och älven gick full av stora isflak. Således hade isen brutit upp mindre än en halvtimme sedan vi med häst och släde kört över isen. Kalle och jag och Vera såg på varandra. Vad skulle vi nu göra? Det var ingenting annat att göra än att försöka tala väl med färjekarlarna vid detta färjeställe och så småningom, med hjälp av lite mutor lyckades det oss att få dem medgörliga då de hörde i vad ärende jag var ute. Vi var ju gamla bekanta, ty Överkalix hörde till mitt ämbetsområde.

Det är rätt besvärligt att få häst, fordon och sig själv på en sådan där ganska liten färja (egentligen endast en större båt). Och nu var det därtill mörka kvällen. Det höll också på att bli en liten olyckshändelse. När jag skulle stiga ombord, halkade jag och kom i vattnet till midjan, men med förenade krafter halades jag ombord. Det är inte vidare behagligt att ligga i iskallt vatten med en fotsid vargskinnspäls på sig. Emellertid visste jag av flerårig erfarenhet, att man sällan blir förkyld i Norrbotten av sådana småsaker, varför jag inte tog det så allvarligt med blötan, utan fortsatte, och i behörig tid steg jag ombord på tåget i Morjärv och ångade stolt söderut.

Utelåst i den kalla vinternatten

Innan jag kom fram till Bispgården hade jag ett lite tragikomiskt äventyr på ett mycket tråkigt ställe som heter Jörn. Det var så på den tiden, att inga nattåg fördes fram norr om Bräcke, utan södergående tåg stod stilla och vilade sig i Jörn under (vill jag minnas) fem timmar. Jag startade från Morjärv klockan 12 på dagen, kom till fästningsstaden Boden vid femtiden på eftermiddagen. Där skulle jag egentligen ätit middag, men jag skulle vara sparsam och beslöt mig för att i stället äta en sen supé i Jörn i godan ro medan tåget vilade sig där. När jag så vid niotiden kom till Jörn, gick jag in på järnvägsrestaurangen och satte i mig en mycket stadig måltid. Så gick jag ut i vinternatten, tände en cigarr och tog mig en promenad på den närliggande bygatan. Jag visste ju att tåget inte skulle gå på flera timmar. Efter någon timme skulle jag så gå och lägga mig i min sovkupé.

Nu börjar det tragikomiska – jag fann tåget låst överallt. Jag kunde inte komma in. Jag var utestängd. Där stod jag med min dyrt betalda sovvagnsbiljett och kunde inte komma in; ingen människa syntes. Skulle jag nu behöva gå härute i vinternatten ända till klockan fem på morgonen, då tåget skulle gå? Men - där lyste ett litet ljus långt borta. Jag travade över järnvägsspår och annat elände, och ledd av ljuset kom jag till sist fram till ett lokomotivstall, och där fann jag en gammal lokputsare, som höll på med sitt arbete vid ett lokomotiv. Sedan jag legitimerat mig så gott jag kunde, lovade han att hjälpa mig. Han hade nämligen nyckel till tåget. Och så kom jag äntligen till ro och somnade ljuvt efter vedermödorna, icke märkande när tåget kl. fem på morgonen startade för fortsatt resa till Bispgården. Och den sträckan gick smärtfritt och utan äventyr.

Får av gästgivaren i Boda för första gången höra talas om ”Olle i Holm”

Så var det att sätta sig på skjutskärran igen. Omsider kom jag till Boda gästgivaregård, och därmed var jag inom Indalslidens pastorat, till vilket Holm hörde. Medan skjutsen ordnades pratade jag litet med gästgivaren, och då han fick höra, i vilket ärende jag var ute, avrådde han mig på det bestämdaste att ta in i prästgården i Holm, utan borde jag i stället bo på Östbyns gästgivaregård hos Olle i Holm, om jag skulle ha någon utsikt att bli vald till komminister i Holm. Om Olle i Holm, som sedan blev min allra bästa vän, har jag på flera senare ställen skrivit. Jag upplyste emellertid gästgivaren att jag var bjuden att bo i prästgården och därför skulle jag ha skjuts dit. Han ruskade på huvudet och spådde mig olycka (sedan fick jag höra, att min företrädare var lite impopulär i pastoratet av någon anledning).

Färja över Indalsälven

Innan jag kom fram, skulle jag vid Liden ta färja över Indalsälven, som här är mycket djupt (omkr. 200 meter) nedskuren, varför det är väldiga backar ned till färjestället (nu finns en ny bekväm landsväg ned till älven samt en bro över densamma). Något liknande dessa backar har jag aldrig sett eller ens tänkt möjliga, t.ex. backen från Lidens gamla kyrka till älvstranden (lutning ungefär 1:5) samt på södra sidan, älven från färjestället till Åsens by med ungefär samma lutningsförhållanden. Även här är en modern landsväg med lagom lutning (1:20). Den fanns emellertid inte då jag denna gång var ute och reste. De nya vägarna och bron kom till - tror jag - år 1913. Jag hisnade, när hästen satte sig på bakhasorna och formligen åkte nedför den glatta backen. Men det var duktiga hästar man hade där, och det gick bra. Sedan reste jag där många gånger, och jag blev van vid backarna. Till prästgården i Holm hade jag nu bara 14 kilometer, men en fruktansvärt backig väg som tillryggalades utan äventyr.

Äntligen framme och ser för första gången den vackra Holmsjön

I skymningen kom jag fram till den plats, där den stora, granna Holmsjön först syntes, och jag glömmer aldrig, hur jag imponerades av den tavlan. Djupt nere det stora svarta vattnet, omkransat av mäktiga skogklädda höjder, nu snöhöljda. Jag minns än hur jag sa till mig själv: Detta är ju som skapat för dig. Att jag skulle få bo där i nära nio år och genomströva den stora sjön, härs och tvärs, med min motorbåt, det visste jag inte då.

Holmsjön är ett imponerande vatten. Den är från ”Sjöändan” i öster till ”Ljungå” i väster (i Jämtland) nära fyra mil lång, men däremot överhuvudtaget ganska smal, på bredaste stället endast omkring tre kilometer. Den är ganska djup: medeldjupet synes vara omkring 16 meter, det största djupet (utanför Österström) uppges vara 60 meter. Sitt mesta vatten får Holmsjön från den vattenrika, och för timmerflottningen så betydelsefulla Gimån, från några sjöar i östra Jämtland och dessutom från några mindre åar, av vilka Navarån och Österströmsån är de största. Avrinningen sker genom Gimån, som vid Fagervik bryter sig väg genom Fagervikssjön och Leringen samt sedan genom oavbrutna forsar till Ljungan vid Torpshammar (numera är dessa forsar nyttiggjorda genom en stor kraftstation i Torpshammar med en fallhöjd av icke mindre än 175 meter).

Gimån är, som jag ovan nämnt, en synnerligen viktig flottled för transport av timmer från östra Jämtland och västra Medelpad ned till Sundsvalls stora sågverksdistrikt. Åtskilliga millioner timmerstockar passerar under våren och sommaren genom Holmsjön. Nu går allt timmer förbi Fagervik ned till Ljungan. Men så var det inte då jag bodde i Holm. Då bogserades väldiga timmerflottar av den ståtliga ångaren Lars till Österström, där de hissades upp och lastades på järnvägsagnar och sedan på en timmerjärnväg forslades över till Indalsälven, där de genom den s.k. Glimårännan störtade ned i Indalsälven (en sevärdhet av rang).

Hade resan varit förgäves?

I Holms prästgård, ett par hundra meter från sjöstranden, mottogs jag vänligt och kamratligt av komminister Norman med fru, men fick samtidigt den för mig föga hugnesamma underrättelsen, att min långa provresa troligen varit alldeles förgäves, enär det var så gott som säkert, att den på första förslagsrummet uppförde skulle få platsen. Han hade nämligen tjänstgjort där något år förut som v. komminister. Den på andra rummet uppförde var född i grannförsamlingen Indal, så även han var en farlig medtävlare. Ödet ville emellertid annorlunda, och jag blev den lycklige med ganska stor röstmajoritet, beroende kanske delvis på, att jag var för alla så totalt okänd och kom ända från den hemlighetsfulla Finnmarken. Jag tog emellertid meddelandet med ro, och beslöt göra det bästa möjliga av min provresa.

En hemresa som börjar på ångaren Lars vilket kanske avgjorde prästvalet

Jag beslöt att resa från Holm på en annan väg än jag kommit och ta mig fram till Kälarne järnvägsstation i östra Jämtland. Och för att göra min resa ännu mer givande beslöt jag att slå riktigt på stort. Det gick en liten ångbåt under sommarmånaderna ett par turer i veckan med passagerare och gods längs Holmsjöns stränder. Den hörde hemma i Österström och tillhörde Skönviks Trävarubolag. Jag telegraferade nu på söndagseftermiddagen och rekvirerade bemålde ångare att för min räkning göra en extratur till Ljungå vid Holmsjöns västra ände i Jämtland (Ångarens ordinarie turer för året var slut). Det blev för övrigt inte så dyrt. Jag vill minnas att det kostade mig 12 kronor. Så telefonerade jag till Sörbygdens gästgivaregård och beställde skjuts att möta mig vid Ljungå på måndagsmorgonen för att forsla mig till Kälarne. Det blev en härlig båtture i vackert vinterväder med fem à sex graders kyla. Båtens kapten hette John Hagström, en hedersman som jag sedan blev mycket god vän med.

När jag skall resa någonstans brukar jag alltid studera kartan i förväg och lära mig den utantill. Så hade jag gjort även denna gång, så jag kunde ganska bra orientera mig från båten och för kaptenen utpeka de olika byarna omkring sjön. Detta slog kaptenen med häpnad, så att han frågade om jag varit i Holm förut. Jag förklarade saken för honom och vi blev på den resan synnerligen goda vänner, så goda t.o.m. att Hagström anförtrodde mig styrningen en stund, medan han provade sin matsäck. Sen fick jag en gång, av en Holmbo, höra att det egentligen var denna sjöresa, som avgjorde valet i Holm och skaffade mig så många röster, och kanhända låg det något häri. Emellertid kom vi så småningom till Ljungå och efter några timmar var jag i Kälarne, därifrån jag fortsatte min resa på ett visserligen bekvämare, men betydligt mera prosaiskt sätt.

Gunnar Colliander

Barnmorska - Frida Näslund-Modén 1860-1934

Hon var inte den första barnmorskan i Holm, men hon skulle bli den sista. Det var i oktober 1894 som Frida Näslund kom till Holm för att tillträda anställningen som barnmorska. Det är hennes första anställning efter att hon fått sin barnmorskelegitimation. Hon är sedan några år änka och ensamstående med en son på fyra år. Frida dör i Sunnansjö 1934 i sitt sjuttiofjärde levnadsår. Hon hade då varit verksam som barnmorska i Holm i nästan fyra decennier och runt om i bygden gick hon kort och gott under benämningen "Barnmorska" i bestämd form. Då visste alla vem man pratade om.

Hon föddes och växte upp i Norra Gidsjö, Grundsunda socken i Ångermanland. Hennes föräldrar var sågställaren vid Husums sågverk, Carl Erik Holmström och hans hustru Anna Catharina Westerlund. Den 17 juni 1888 ingår Frida äktenskap med bokhållaren Karl Levi Näslund från Gideå. Makarna bosätter sig efter giftermålet i Härnösand och knappt två år senare, den 9 mars 1890, föds sonen Hilding. Men lyckan för det unga paret blir kortvarig. Den 24 november 1891 dör Karl Levi i lunginflammation och Frida står plötsligt ensam med sin ett och halvårige son. Det är i den situationen som hon troligen bestämmer sig för att utbilda sig till barnmorska för att kunna försörja sig och sin son. Hon lämnar Hilding hos sina föräldrar, troligen med tanken att det skulle gälla bara så länge hon studerade.

Utbildade sig troligen i Stockholm

Vid den här tiden fanns barnmorskeläroanstalter bara i Stockholm, Göteborg och Lund. Vi får anta att hon sökte och kom in i Stockholm. Undervisningen var fri men det krävdes att eleven kunde visa att hon hade medel för sitt uppehälle. Utbildningen pågick under nio månader. Troligen var det hennes föräldrar som svarade för hennes uppehälle under utbildningen.

Vi saknar tyvärr en bild på Frida Näslund. Är det någon som i sina gömmor har ett foto på henne eller på någon situation med koppling till henne så skulle vi gärna vilja få möjlighet att kopiera den.

Sockenmännen i Holm erbjuder Frida anställningen som barnmorska med en årslön på 300 kronor, förutom fritt husrum och vedbrand samt två kronor per förlossning. Frida accepterar villkoren. Den 11 december 1898 beviljas hon bidrag till hållande av telefon med 30 kronor per år. Det var ingen hög lön Frida erbjöds. Som jämförelse låg en genomsnittlig dränglön på cirka 400 kronor per år. De två kronorna Frida fick per förlossning gav ett tillskott på cirka 60 kronor, då det föddes runt 30 barn per år i Holm vid den här tiden.

Uppvaktades av Holms ungarlar

De första åren hyr hon bostad hos Alfred Åslins i Anundgård. Nu hade det kommit en ung vacker änka till bygden och det finns flera berättelser om hur traktens ungarlar försökte vinna hennes gunst. Men ungtupparna fick till slut se sig slagna ur brädet av hemmansägaren Jonas Peter Modén i Sunnansjö, som var arton år äldre än Frida. När de gifter sig den 1 februari 1896 är Jonas Peter 54 år och har redan två äktenskap bakom sig. Båda hans tidigare äktenskap hade tragiskt slutat med att hans unga hustrur avlidit.

Från det första äktenskapet har han en dotter och från det andra en son och en dotter. Trots Jonas Peters höga ålder får han och Frida ett förhållandevis långt liv tillsammans. När han går bort 1926 vid 84 års ålder hade de levt tillsammans i 30 år och hade fått sonen John Georg. Men än en gång skulle sorgen hemsöka Jonas Peter och Frida i deras liv när John Georg redan vid tolv års ålder går bort i lunginflammation.

Återförening med sonen Hilding

Vad hände då med Fridas förstfödde, sonen Hilding, som hon lämnade hos sina föräldrar när hon började studera till barnmorska? Det visar sig att han blev kvar betydligt längre hos sina morföräldrar än vad Frida troligen tänkt sig. Först i januari 1901, några månader innan han skulle fylla elva, flyttar han till sin mor i Sunnansjö. Han hade då levt avskild från henne under praktiskt taget hela sin barndom. Man kan ana att han aldrig kom att få någon stark anknytning till sin mor och sin nya familj. Redan som nittonåring tar han värvning i Svea Livgarde och flyttar till Stockholm. Han når så småningom furirs grad och är stationerad på flera orter i Norrland, oftast i Östersund.

När Frida dör 1934 övertar Hilding hemmanet i Sunnansjö och prövar under några år på livet som bonde. Det verkar inte ha passat honom särskilt väl eller också var det krigstiderna som får honom att överge bondelivet. I juli 1938 flyttar han med sin fru och sex barn till Frösön och återgår i försvarets tjänst. Hemmanet i Sunnansjö övertas då av Jonas Peter Modéns dotterson från hans andra äktenskap, Lars Adolf Nyberg.

Frida Näslund-Modén blev den sista barnmorskan som var stationerad i Holm. När hon slutade att tjänstgöra vid tjugotalets slut fick Holm gemensam barnmorska med Indal. Men ännu långt in på 1930-talet förlöstes barn i Holm med hjälp av barnmorska i hemmet, även om det då hade blivit allt vanligare att förlossningarna skedde på BB i Sundsvall.

Text Lars Erik Wikholm

Vad våra byggnader kan berätta

Många av de byggnader från tiden då människorna levde av vad jorden gav har nu tappat sin mening. De är på väg in i historiens glömska. Till dessa s.k. "överloppsbyggnader" hör gårdarnas hölador, ladugårdar, stall, hönshus, grishus, bykstugor, marsbyggnader, halmbodar, smedjor, snickarbodar, vagnslider, härbren, jordkällare, fäbodstugor m.fl. De bär alla på sina berättelser om den tid då de byggdes.

Byggnader, som svarar mot en ny tids behov, som fritidshus, gäststugor, lusthus, bastuer vid sjön och solaltaner, öppna eller inbyggda, bär på samma sätt sina berättelser om den tid vi lever i nu.

Byggnader som tappat sin mening

Äldre gårdsbyggnader i Holm, som ännu finns kvar, bär alla på berättelser om en annan tid. Det som var livsnödvändigt för bara någon generation sedan är idag i många fall mest till bekymmer. I lagårdarna står bås och kättar tomma. Det hörs inga råmanden eller rassel av bindslen. Ljudet av strilande spenvarm mjölk har sedan länge tystnat. Kring dyngstan för nässlorna en tynande tillvaro då ingen ny dynga tillförs och kring utedasset blommar rödblåran meterhög.

Småbrukens och de medelstora gårdarnas tid är förbi. Men en gång var varje gård en egen värld där allt liv från morgon till kväll kretsade kring arbetet på gården. Den gav det mesta man behövde av dagligt bröd, värme och skydd mot naturens makter både för människor och djur.

Varje byggnad fyllde ett behov

Gårdens hus tillkom ett efter ett under årens lopp. Våren och försommaren var byggandets tid, då som nu. De viktigaste kom först, en bostad för den snabbt växande familjen och en lagård med plats för alla djur. En vanlig lagård på cirka 70 kvm kunde rymma 3-4 kor, några ungdjur, en häst, en gris, 4-5 får, några höns och en tupp. Vintertid när alla djuren stod inne, utom hästen som kanske var i timmerskog, blev det väl fuktigt och varmt. Ventilationen var dålig eller saknades helt. Det gällde ju att vara rädd om värmen. Inte blev det bättre av att man kokade sörpa i en pannmur inne i lagården. Sörpa kokades på agnar och lättsäd som tagits tillvara vid tröskningen på hösten. Den blev till en begärlig gröt för korna. På sommaren var fukten inget problem. Då var alla djuren ute under dagtid och grisen hade fått ett eget litet hus med inhägnad någonstans i utkanten av hussamlingen.

Gårdsbild från P A Söderbergs torp i Loviken med bruksstugan till höger. Den var troligen familjens första boningshus.

Lagården byggdes i liggande timmer av noga utvalt kärnvirke. Den skulle stå länge, minst i ett par generationer. Beviset för att man visste vad man gjorde kan man se i bilden nedan av lagården på P A Söderbergs torp i Loviken. Den är troligen uppförd kring förra sekelskiftet och står kvar där än. Vi kan se att man stagat väggarna med pilastrar. På så sätt hindras timmerstockarna från att kalva, trots att de kanske är ruttna inuti. Det var en vanlig åtgärd för att förlänga lagårdens liv.

Det första boningshuset på en gård var ofta en timrad stuga i ett plan med kök och kammare. Efterhand som familjen växte behövdes en ny stuga. Om man hade tillgång till eget virke kunde man kosta på sig att bygga det nya huset i två våningar. Den vanliga rumsindelningen blev då ofta på bottenvåningen ett kök, en kammare närmast köket och ett finrum, som man kallade sal. Den stod som regel ouppvärmd och användes bara vid jul och andra storhelger. ”Oppå bott’n” d.v.s. övervåningen fick man plats för två rum. Det ena fick bli ”pajkans rômme” och det andra ”jäntans rômme”. Föräldrarna sov i kökskammaren. Den gamla stugan blev nu ofta ”bruksstuga”.

Lagården på P A Söderbergs torp i Loviken troligen uppförd kring förra sekelskiftet

Ända till långt in på femtiotalet fanns det familjer som flyttade ut till bruksstugan på våren i början av juni. Den blev under sommaren familjens dagliga tillhåll från juni till början av september. Där lagade man mat, där bakade man, där åt man och där samlades man runt kaffebordet. Det gällde både den egna familjen och andra som arbetade på gården eller som bara kom på besök. Dörren stod alltid öppen och välkomnande ut mot sommaren.

Lador och lagårdar blir ”överloppsbyggnader”

Så gick åren sin gilla gång medan gårdens samling av hus blev allt fler. När gammelfar och gammelmor på ålderns höst en ljummen sommarkväll kanske satt sig ner på brotrappan och blickade ut över hus och byggnader som de tillsammans åstadkommit var nog känslorna blandade. I lagården hade samlats en massa bråte efter att sista kon hämtats av slaktbilen. På marsen var det länge sedan tröskverket tystnade för gott och till härbret hade ingen längre något ärende. För någon dag sedan hade köttbonden, som bodde några mil bort, slagit gårdens lägdor. Det tog ett par timmar. Nu låg de inplastade höbalarna utspridda på fälten medan ladorna stod tomma och meningslösa, om man bortser från den grävlingfamilj som bosatt sig under golvet i den stora ängsladan.

Nya berättelser läggs ständigt till

Länge låg marken obrukad på Per Adolfstorpet och skogen vandrade för vart år allt längre in över den odlade jorden via lägdkanter och diken. Det mesta talade för att torpet snart skulle vara helt igenväxt. Men plötsligt en dag kunde man från vägen se nyplöjd åker runt torpet. Någon måste tydligen fortfarande tro på det meningsfulla i att plöja upp en åker på ett litet skogstorp i våra trakter. Det var knappt man kunde tro sina ögon.

Kanske vänder allt en dag. Den åkermark som ännu är öppen kanske kan räddas till dess våra beslutsfattare inser att vi inte har råd att förlora mer åkermark. Sedan 1950-talet har en tredjedel av all åkermark i vårt land tagits ur bruk. Samtidigt växer oron över att klimatförändringar och en ständigt växande befolkning i världen kommer att kräva allt större ansträngningar för att få maten att räcka till.

Finns det något som kan ge en starkare känsla av hopp och framtidstro än en nyplöjd åker på hösten? Den dag ingen längre plöjer en åker är vi antagligen illa ute.

Där en plog ej kan gå
Där en lie ej kan slå
Där kan ett träd få stå

Gammalt talesätt

Text och bild Lars Erik Wikholm

Emigranter från Holm till Nordamerika 1868-1923

Under åren 1868-1923 utvandrade 102 holmbor till Nordamerika. Uppgifterna i denna sammanställning är hämtade ur husförhörlängderna i Holms kyrkoarkiv. De ger en bra bild av varför man valde att resa. Det var i huvudsak två skäl, det ena var fattigdomen i Sverige och svårigheterna att finna försörjning för sig själv och sin familj. Det andra var ofriheten när det gällde möjligheten att utöva sin egen tro i frikyrkan. Det är samma skäl som de Vilhelm Moberg så väl beskrivit i sina böcker om utvandrarerna.

Men det finns en sak som sticker ut när det gäller Holm. Många av utvandrarerna kom från bruksorten Österström. De hade redan brutit upp en gång från sina hemtrakter. De flesta kom från Värmland men även andra orter i Mellansverige. De var redan på väg. För dem var steget inte så långt att ta för att fortsätta resan till det stora landet i väster. För de som var födda i Holm och kanske aldrig varit utanför socknen var nog steget betydligt längre.

Från Anundgård

Arbetaren **Johan Haglund f 1865 23/6**. Son till bonden Olof Johan Haglund f 1819 1/8 och hans hustru Katarina Persdotter f 1825 12/10. Flyttade i juli 1893.

Från Fagervik

Två bröder, **Lars Erik Andersson, f 1845 6/2**, och **Anders Andersson f 1847 27/8**. Söner till torparen Anders Persson och hans hustru Märta Cajsa Larsdotter i Fagervik. Flyttade tillsammans i maj 1868.

Arbetaren **Anders Andersson, f. 1823 28/6**. Inflyttad från Uphärad, Älvsborgs län. Flyttade i juli 1873.

Christina Cajsa Andersdotter, f. 1852 29/4 med sonen **Lars f. 1873 9/4**. Baptister. Flyttade i juli 1873.

Arbetaren **Jonas Petter Larsson Wiklund, f 1835 1/8**. Inflyttad från Torp. Baptist. Flyttade i juli 1873.

Syskonen **Elisabeth Catharina Söderlund f. 1852 14/7**, **Magnus Petter Söderlund, f 1858 7/6**, **Lydia Maria Söderlund f. 1861 4/10** och **Sigrid Cajsa Söderlund, f 1863 10/8**. Deras far var torparen Magnus Söderlund. De var föräldralösa sedan, först deras mor och några år senare, deras far avlidit. Fadern hade då bildat ny familj med Lisa Stina Månsdotter, som efter faderns död blev barnens styvmor. Elisabeth flyttade i sept 1873 och hennes syskon flyttade i juni 1879.

Deras styvmor gifte om sig med Wilhelm Sundelius och fick med honom sonen **Gustaf Wilhelm Sundelius, f 1867 3/9**. Han flyttade till Amerika i april 1885 18/4, men återkom till Fagervik 1888.

Bröderna **Nils Jonas Westman, f 1871 7/1**, **Sven Oskar Westman, f 1868 4/9**, **Gotthard Vestman, f 1883 9/2** och **Viktor Emanuel Vestman, f. 1885 13/6**. Alla söner till torparen Nils Olof Westman och hustru Anna Greta Hägglund. Familjen Westman var baptister. Nils Jonas flyttade i mars 1889, Sven Oskar flyttade i mars 1892, Gotthard flyttade i augusti 1901 och Viktor Emanuel flyttade i april 1905.

Per Erik Vedin f 1852 19/3 med hustrun **Kristina Malmgren f. 1864 13/3**, båda från Torp, och **dottern Erika Maria Kristina f 1884 25/6**. Flyttade i juni 1885.

Torparen **Nils Magnus Andersson, f 1854**. Son till Anders Persson f 1814 i Torp och h hu Märta Kajsa Larsdotter f 1815 i Torp. Flyttade med sin **hustru Christina Andersdotter f 1858** och **sonen Anders Axel August Adrian f 1880** i oktober 1892. Baptister.

Erik Sixten Forsberg, f. 1878 12/12. Son till torparen Jonas Petter Forsberg och h hu Magdalena Simonsdotter. Flyttade i september 1901.

Nils Olof Olsson, f 1899 31/8. Son till ångbåtsbefälhavare Emanuel Olsson och h hu Ida Evelin Ahlstrand. Flyttade i mars 1915.

Johan Evert Andersson, f 1904 27/11. Son till faktor Johan Petter Andersson. Flyttade i augusti 1923.

Från Hullsjön

Bondsonen **Petrus Sundqvist f 1873 18/3**. Son till Martin Jonsson Sundqvist f 1834 och h hu Stina Märta Holmstedt f 1836 27/6. Flyttade i juni 1893.

Från Vike och Loviken/Sandnäset

Pigan **Magdalena Norling, f 1855 17/8**. Inflyttad 1879 från Stöde. Flyttade i juli 1880.

Arrendator **N P Lundgren** med **hustrun Sigrid Stina Andersdotter f 1848 30/5** och **barnen Engla Kristina Nikolina f 1871 3/8, Jonas Axel f 1874 16/10** och **Edla Katarina f 1879 3/1**. Flyttade i juni 1883.

Torparen **Johan Johnsson f 1843 14/5**, Loviken, med **hustrun, Karin Jonsdotter f 1844 26/8** och **dottern Märta Davida**. Båda föräldrarna var från Torp. Flyttade i januari 1884.

Torparen **Lars Olof Nyberg f 1867 27/8**, Drevberget, och hustrun **Britta Simonsdotter f 1853 23/9**. Flyttade i juni 1892.

Arbeterskan **Ingrid Märta Karlsson f 1869 18/11**, Vike. Dotterdotter till Per Henriksson i Vike och dotter till Engla Persdotter f 1846 19/6. Fadern var Erik Carlsson från Överlänäs. Flyttade i juli 1892.

Pigan **Betty Svensson f 1866 2/3**. Piga hos Jonas Olsson i Vike. Kom från Värmland. Flyttade i maj 1893.

Erika Amanda Eldh f 1869 23/7. Dotter till handlaren Nils Erik Eldh, Sandnäset, f 1835 14/5 och h hu Anna Katharina Ersdotter f 1839 23/7. Flyttade i januari 1893.

Bondsonen **Simon Stefan Nyberg f 1873 15/10**. Drevberget. Bror till Lars Olof ovan. Flyttade i juni 1893.

Bondsonen **Olof Alfred Vestman f 1879 6/8**, Loviken. Äldste sonen till Nils Petter Westman f 1840 20/8 och h hu Margareta Holmbom f 1842 9/5. Flyttade i mars 1902.

Torparsonen **Per Linus Sjölander f 1879 26/12**, Sandnäset. Flyttade tillsammans med Olof Alfred Westman ovan i mars 1902..

Augusta Sofia Jonsson f 1885 26/10, Loviken. Dotter till Karl Gustaf Jonsson, f 1854 12/5 och h hu Anna Katarina Berglund f 1859 24/7. Flyttade i augusti 1902.

Gerda Kristina Sahlin f 1885 18/9, Vike. Dotter till Lars Olof Sahlin f 1849 16/6 och h hu Anna Stina Söderlund f 1848 8/6. Flyttade i september 1902.

Bonddottern **Ida Elvira Sundling f 1882 10/12**, Vike. Dotter till Mats Sundling och h hu Ingrid Kristina Svendsdotter f 1861 30/7. Flyttade tillsammans med sin kusin Gerda Kristina Sahlin ovan i september 1902.

Arbetardottern **Kristina Erika Elisabeth Nyström f 1884 22/11**, Drevberget. Dotter till Mats Nyström f 1863 6/2 och h hu Märta Margareta Lidgren f 1863 10/10. Flyttade i mars 1903.

Torparsonen **Mattias Egidius Sjölander f 1890 11/3**, Sandnäset. Son till torparen Johan Sjölander f 1851 25/7 och h hu f Kristina Holmstedt f 1855. Död 1897. Flyttade tillsammans med in bror nedan i juli 1910.

Torparsonen **Erik Viktor Sjölander f 1891 15/7**, Sandnäset. Flyttade tillsammans med sin ett år äldre bror strax innan han skulle fylla nitton år i juli 1910.

Johan Leonard Eugéne Sundling f 1889 23/8, Vike. Son till Mats Sundling och h hu Kristina Sundling. Flyttade till Amerika omkring 1919, efter att först ha bott några år i Norge.

Från Sunnansjö

Bonden **Nils Johan Sundberg f 1840 10/12**. Son till Jöns Olofsson f 1804 13/9 från Indal och h hu Anna Märta Ersdotter. Flyttade i juni 1880.

Arbetaren **Jonas Stefan Söderlund 1848 15/2**. Son till Magnus Söderlund f 1822 14/8 och h hu Greta Lisa Larsdotter f 1823 14/10. Flyttade i oktober 1882.

Inez Viktoria Forsberg f 1887 4/4. Dotter till Karl Gustaf Forsberg från Svabensverk i Hälsingland f 1839 19/1 och h hu Sofia Karolina Salin f 1846 16/8. Flyttade i juli 1903.

Helge Verner Sundström f 1855 22/12. Från Torp. Flyttade i februari 1908 utan sin familj.

Anna Helena Sundström f 1855 20/8. Hustru till Helge Verner ovan samt sönerna **Karl Johan Emanuel f 1900 26/5** och **Gustaf Adolf f 1908**. Flyttade i december 1915.

Sonen **Hilarius Adrian f 1893**, flyttade ensam i maj 1913.

Från Västbyn

Arbetaren **Paulus Åkerberg med hustru f 1864 28/7**. Son till torparen Erik Jonas Åkerberg f 1839 3/5 och h hu Katarina Kristina Olsdotter f 1837 6/3. Flyttade i juni 1894.

Från Östbyn

Bondsonen **Isak Olof Ytterbom f 1855 24/4**. Flyttade i oktober 1891.

Bondsonen **Per Stefan Ytterbom f 1857 1/8**. Flyttade i maj 1893.

Bondsonen **Erik Jonas Ytterbom f 1861 8/12**. Flyttade i augusti 1893.

Samtliga var söner till Erik Ytterbom f 1829 19/2 och h hu Lisa Stina Persdotter f 1832 31/12. Familjen var baptister.

Arbetaren **Johan Erik Sjöblom f 1860 13/2**. Son till torparen Johan Peter Sjöblom och h hu Katarina Norrman f 1830 14/9. Flyttade i maj 1892.

Hildur Sjödin f 1880 19/8. Piga hos Olle Olsson i Östbyn. Flyttade i maj 1901.

Från Österström

Arbetaren **Knut Andersson f 1837 11/4**. Inflyttad till Holm från Trondheim. Hustrun **Hedvig Gustafsdotter** från Närke, f 1846 21/4 och dottern **Anna f 1869 20/2**. Mannen flyttade i oktober 1869 och hustrun med dotter flyttade året efter i juni 1870.

Arbetaren **Klas Leopold Appelqvist f 1846 26/2**. Inflyttad till Holm från Algutsboda i Kronoborgs län. Vilhelm Mobergs hemtrakter. Flyttade i juni 1871.

Nils Jönsson Berglund f 1854 1/7. Från Gräsmark i Värmland. Flyttade i september 1879.

Pigan **Fredrika Olofsdotter f 1846 15/3**. Från Vännäs i Västerbotten. Flyttade i juni 1881.

Bonddottern **Kristina Hultman f 1866 1/8**. Dotter till Johannes Larsson Hultman från Gräsmark, Värmland f 1844 23/3 och h hu Ingeborg Jönsdotter f 1840 6/8 från Fryksände, Värmland. Flyttade i augusti 1883.

Torparen **Nils Pettersson med familj f 1839 3/9**. Från Fryksände, Värmland. Änkling efter hustrun Karin Jönsdotter från Fryksände f 1846 19/3. Hustrun dog 1869 8/6. **Barnen Nils Emil f 1864 14/11, Maria f 1868 3/9, Vilhelm Bernhard f 1874 22/4, Karolina Kristina f 1876 28/9, Hulda Amalia f 1880 13/6, och Gustaf Adolf f 1882 5/4**. Nils flyttade med sina barn i maj 1888.

Arbetaren **Johan Fredrik Nilsson 1869 11/7**. Son till faktor Johan Nilsson f 1837 2/6 från Gräsmark, Värmland, och h hu Kajsa Olsdotter från Björna, Ångermanland. Flyttade i februari 1889.

Pigan **Amalia Nilsson f 1871 24/5**. Syster till Johan Fredrik. Flyttade i april 1890.

Karl Vilhelm Nilsson. f 1873 6/5. Bror till Johan Fredrik. Flyttade i februari 1892.

Maskinisten **Olof Backman med familj f 1859 1/10**. Från Lysvik, Värmland. Hustrun **Maria Kristina Nilsson f 1858 26/4** från Öster Luleå, Norrbotten, och barnen **Elin f 1883 9/6, Magdalena Elisabet f 1885 18/8, Olof Emanuel f 1889 /30/11 och Per Gotthard f 1889 30/11**. Flyttade med familjen i mars 1892.

Stalldrängen **Nils Nilsson Rennerfelt f 1844 19/2**. Från Elgå i Värmland och h hu Sigrid Larsdotter f 1851 8/11 från Dalby, Värmland, med barnen **Johan Nikolaus Rennerfeldt f 1882 24/9, Edvin Leonard f 1887 10/2, Per Markus f 1892 25/4 och Sigrid Kristina f 1894 18/9**. Flyttade i mars 1902.

Karl Gabriel Rennerfeldt f 1877 25/3, från Älvdalen. Son till Nils ovan. Flyttade i februari 1894.

Arbetardottern **Eleonora Nordström f 1881 4/2**. Dotter till Erik Jonsson Nordström f 1842 14/11 och h hu Anna Greta Larsdotter f 1844 2/6. Flyttade i februari 1898.

Erik Vilhelm Nordström f 1884 17/5. Bror till Eleonora. Flyttade i februari 1900.

Helga Elvira Nordström f 1882 24/9. Syster till Eleonora. Flyttade i oktober 1900.

Matilda Elisabet Hagberg f 1884 25/2. Dotter till Karl Johan Hagberg f 1841 16/12 från Karlskoga, Värmland, och h hu Karolina Margareta Rudin från Sundsvall f 1855 20/5. Flyttade i april 1902.

Karolina Augusta Forsberg f 1871 3/7. Dotter till Karl Johan Hagberg f 1841 16/12 från Svabensberg, Hälsingland, och h hu Sofia Karolina Salin f 1846 16/8. Flyttade med sonen **Karl f 1903 8/7** i juni 1903.

Ernst Teodor Nyman f 1888 25/2. Son till kusken Frans Teodor Nyman f 1857 15/7 från Åtvidaberg, Östergötland och h hu Hulda Matilda Andersson f 1865 9/8 från Nykil, Östergötland. Flyttade i oktober 1905.

Rut Karolina Nyman f 1891 23/3. Syster till Ernst Teodor. Flyttade i maj 1908.

Lokförardottern **Märta Alida Hildur Skog f 1880 25/7**. Dotter till lokomotivföraren Anders Skog f 1853 4/10 från Gunnarsskog, Värmland och h hu Inrid Märta Engholm f 1853 29/12 från Indals-Liden. Flyttade i juni 1910.

Förändringar i folkmängden i Holm 2010 - 2020

År	2010	2015	2017	2018	2019	2020
Folkmängd	403	380	356	347	343	352

År	2010	2015	2017	2018
Födda	1	0	3	3
Döda	7	4	5	8
Inflyttade	27	30	25	27
Utflyttade	38	35	71	31
Förändring	-17	-9	-48	-9

Folkmängden i Holm har i flera år varit sjunkande, om man bortser för den tillfälliga ökning som skedde 2015-16 p.g.a. flyktingboendet. Det är därför glädjande att kunna konstatera att den negativa trenden bröts i fjol då folkmängden ökade med 9 personer. Det kan vara ett tecken på att att folkmängden är på väg uppåt igen. Bakgrundsvariabler för 2019 och 2020 är ännu inte uppdaterade i Sundsvalls kommuns statistikdatabas.